

Мандати Специјалног известиоца за промоцију и заштиту права на слободу мишљења и изражавања и Специјалног известиоца за независност судија и правника

*

REFERENCE: AL SRB 2/2019

9. август 2019.

Екселенцијо,

Част нам је да Вам се обратимо у својству Специјалног известиоца за промоцију и заштиту права на слободу мишљења и изражавања и Специјалног известиоца за независност судија и правника, у складу са резолуцијама 34/18 и 35/11 Савета за људска права.

С тим у вези, скрећемо пажњу Влади Ваше Екселенције на обавештења која сам добио, а која се односе на наводна узнемиравања и вербалне нападе од стране народних посланика Републичког парламента упућене против судија Апелационог суда у Београду, посебно судије Миодрага Мајића, али и судије Омера Хациомеровића. Ови напади су, чини се, подстакнути њиховим критичким ставовима према српском правосудном систему и законодавним иницијативама.

Према добијеним обавештењима:

Судије Миодраг Мајић и Омер Хациомеровић били су годинама жртве вербалних напада због својих критика у погледу стања у правосуђу у Србији.

Током 2018, ти напади постали су учесталији и тежи пошто су се отворено успротивили уставним променама због негативног утицаја које су оне могле имати на владавину права и независност судства.

Недавно, изнели су своје гледиште о предложеном Закону о изменама и допунама Кривичног законика, а посебно у погледу увођења казне доживотног затвора без могућности условног отпуста. Били су става да предложене измене могу довести до кршења људских права и слобода загарантованих Уставом Србије, међународним инструментима за заштиту људских права и праксом Европског суда за људска права.

Судија Миодраг Мајић изразио је своју забринутост у погледу Закона о изменама и допунама Кривичног законика 19. маја 2019, у телевизијској емисији “Утисак недеље”.

* Незваничан превод.

Двадесетог маја 2019, током расправе у Народној скупштини приликом усвајања поменутог Закона, неколицина народних посланика вербално је напала судију Мајића, његову независност и интегритет, а у вези са мишљењем које је изнео у телевизијској емисији. Судија Мајић био је оптужен за корупцију, потплаћеност приликом доношења пресуда (оптужба која је упућена и судији Хациомеровићу); праћеним другим погрдним квалификацијама и клеветима, као што су: “Срамота је имати судију попут Мајића” или “Нису лоши закони, лоше су судије и судија Мајић то најбоље потврђује. Он је вероватно гори од свих оних којима је судио”. Изречени су чак и прикривени претећи коментари, као што су “ослободио је 11 доказаних албанских терориста који су починили најстрашније злочине против не-Срба у Гњилану, па вас молим да имате разумевање ако се нешто догоди”. Посланици су, такође, довели у питање могућност да судије говоре у медијима или буду чланови невладине организације.

Двадесет првог маја, Народна скупштина усвојила је закон којим је, у кривичноправни систем, уведена казна доживотног затвора и који не омогућава право на условни отпуст починиоцима осуђеним за нека дела.

Високи савет судства је, 4. јуна, осудио “иступе појединих народних посланика који су били праћени личним увредама и дисквалификацијама стручности и професионалног рада појединих судија, чиме је доведен у питање интегритет свих судија”.

Без прејудуцирања тачности ових навода, желео бих да изразим озбиљну забринутост због пријављених напада на судије Миодрага Мајића и Омера Хациомеровића. Они представљају озбиљно кршење принципа независности судства; поткопавају поверење јавности у судство и урушавају принципе поделе власти. Тиме се ствара окружење у коме су судије изложене различитим облицима притисака, претњи и сметњама који могу негативно да утичу на њихову могућност да непристрасно одлучују у предметима који су им поверени, на основу чињеница и у складу са законом. Коначно, изражавамо забринутост да се напади на судије тичу остваривања њиховог права на слободу изражавања и да ће начин на који се такви напади представљају произвести дејство застрашивања које неоправдано ограничава уживање овог права, мимо легитимних ограничења која су дозвољена према међународном праву људских права.

У вези са горе поменутих наводних чињеницама и бојазнима, молимо да узмете у обзир Анекс са референцама које се односе на међународно право људских права у прилогу овог писма, у коме су цитирани међународни инструменти људских права и стандарди релевантни за ове наводе.

Будући да је наша дужност, према мандатима које нам је поверио Савет за људска права, да настојимо да разјаснимо све случајеве на које нам је скренута пажња, били бисмо вам захвални на вашим запажањима о следећим питањима:

1. Молимо наведите сва додатна обавештења и коментаре које бисте могли имати на горе поменуте наводе.

2. Молимо наведите детаљне информације о истрагама које су спроведене, или ће бити спроведене, у вези са наводним вербалним нападима у Народној скупштини, 20. маја 2019, како би се испитало да ли представљају напад на независност судства, као и претње интегритету судија Мајића и Хациомеровића; и сходно томе примениле одговарајуће санкције и правни лекови.

3. Молимо наведите детаљне информације о постојећим гаранцијама за заштиту и унапређење независности правосуђа у целини, као и независности судија појединачно.

4. Молимо наведите детаљне информације о постојећим гаранцијама за заштиту слободе изражавања и удруживања судија

Ова комуникација, и сваки одговор добијен од Владе Ваше Екселенције, биће објављени путем веб странице за извештавање о комуникацијама, у року од 60 дана. Они ће, такође, бити доступни у редовном извештају који ће бити представљен Савету за људска права.

У очекивању одговора, апелујемо да се примене све неопходне привремене мере како би се зауставиле наводне повреде и спречило њихово понављање, а у случају да истраге потврђују или упућују на то да су наводи тачни, да се обезбеди да свако ко је одговоран за наводне повреде одговара.

Разматрам да у блиској будућности јавно изразим своју забринутост јер се, по мом мишљењу, чини да су информације које поседујем довољно поуздане да укажу на питање које завређује озбиљну пажњу. Такође, верујем да ширу јавност треба упозорити на могуће импликације ових навода на људска права. Свака јавна изјава са моје стране указиваће на то да сам био у контакту са Владом Ваше Екселенције ради разјашњења спорног/их питања.

Екселенцијо, примите изразе нашег најдубљег поштовања.

David Kaye

Специјални извештач за промоцију и заштиту права на слободу мишљења
и изражавања

Diego García-Sayán

Специјални извештач за независност судија и правника

Анекс

Референце које се односе на међународно право људских права

Независност судства садржана је у низу међународних и регионалних уговора о људским правима чија је Србија страна потписница, укључујући Међународни пакт о грађанским и политичким правима (ПГПП/*ICCPR*), коме је приступила 12. марта 2001, и Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (*European Convention on Human Rights*), коју је ратификовала 3. марта 2004.

Оба инструмента предвиђају да свако има право на правично и јавно саслушање пред независним и непристрасним судом успостављеним законом. Поштовање ових уговора од стране Ваше земље значи да она мора, између осталог, да усвоји све одговарајуће мере како би гарантовала независност судства и заштитила судије од било ког облика политичког утицаја приликом доношења одлука. Поред тога, оба инструмента предвиђају да свако мора имати право на слободу удруживања са другима и да свако ограничење тог права мора бити прописано законом и неопходно у демократском друштву у интересу националне безбедности, јавног поретка (*ordre public*), заштите јавног здравља или морала, или права и слобода других лица.

У свом Општем коментару бр. 32 (2007), Комитет за људска права приметио је да се захтев за независношћу посебно односи на поступак именована судија; гаранције у вези са сталношћу њихове функције; услове који регулишу унапређење, премештај, суспендовање и престанак њихових функција; и стварну независност судства од политичког мешања од стране извршне и законодавне власти. Ситуација у којој се функције и надлежности судске и извршне власти не могу јасно разликовати, или она у којој ова друга може да контролише или управља првом, неспојива је с појмом независног суда (став 19).

Начело независности судства је, такође, садржано у великом броју правних инструмената Уједињених нација, укључујући и Основна начела о независности судства. Начела, између осталог, предвиђају да је дужност свих владиних и других институција да поштују и чувају независност судства (принцип 1); да судије одлучују о случајевима који су им поверени непристрасно (...) без икаквих ограничења, непримерених утицаја, подстицаја, притисака, претњи или мешања, непосредних или посредних, од било кога и из било којих разлога (принцип 2); и да не сме бити никаквог неодговарајућег или неоправданог мешања у судски поступак, нити одлуке судова смеју бити подложне преиспитивању (принцип 4). Поред тога, чланови правосуђа имају право на слободу изражавања и удруживања

(принцип 8). Слобода изражавања и удруживања судија такође су садржани у Бангалорским принципима судијског понашања (принцип 4.6).

Извештај Специјалног известиоца за независност судија и адвоката Савету за људска права (*A/HRC/41/48*, став 35) односи се на пресуду Европског суда за људска права у случају *Бака против Мађарске* где се потврђује да, с обзиром на све већи значај који се придаје начелима поделе власти и независности судства, свако мешање у слободу изражавања судија “захтева темељно испитивање”.

На крају, подсећамо да и члан 10 ЕКЉП и члан 19 ПГПП гарантују право на слободу мишљења и изражавања. Ова права примењују се на све, укључујући носиоце јавних функција који раде у правосуђу. Свако ограничење права на слободу изражавања мора бити у складу са захтевима утврђеним у одређеним уговорима, в. члан 10 (2) ЕКЉП и члан 19 (3) ПГПП. Исто је утврдио Европски суд за људска права у предмету *Виле против Лихтеништајна*, “може се очекивати од носилаца јавних функција који раде у правосуђу да би требало да покажу уздржаност у слободи изражавања у свим случајевима у којима ауторитет и непристрасност судства може бити доведена у питање.” (став 64) Ово се односило посебно на бављење питањима која имају политичке импликације. Међутим, Суд је потврдио да “питања уставног права, по својој природи, имају политичке импликације. Ипак, не налази да је само овај елемент требало да спречи подносиоца представке да да било какву изјаву по овом питању.” (став 67)

Даље подсећамо Владу Ваше Екселенције на обавезу према члану 2 ПГПП да осигура права загарантована Пактом. Као што је потврдио Комитет за људска права, “државе уговорнице треба да успоставе делотворне мере заштите од напада усмерених на ућуткивање оних који остварују своје право на слободу изражавања”, *CCPR/C/GC/34* став 23. Било који напад, укључујући претњу по живот, због остваривања слободе изражавања од стране појединаца није у складу са Пактом и “требало би га одлучно и благовремено истражити, а починиоце процесуирати”, ид.